

บทคัดย่อ

การสมรสและอยู่ร่วมเป็นครอบครัวเดียวกันของชายหญิงนั้นนอกเหนือจากความสัมพันธ์ทางร่างกายและจิตใจที่มีต่อกันแล้ว ความสัมพันธ์ในทางทรัพย์สินก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะต้องเกิดขึ้น ความสัมพันธ์ในเรื่องทรัพย์สินนั้นนอกจากการจัดประเภททรัพย์สิน การจัดการทรัพย์สินแล้ว บทบัญญัติเรื่องของหนี้สินก็เป็นเรื่องที่จะต้องมืออยู่ควบคู่ด้วยเช่นกัน

ระบบหนี้สินของสามีภริยาตามระบบของกฎหมายครอบครัวของไทยและต่างประเทศได้แบ่งประเภทหนี้สินของสามีภริยาออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือหนี้สินระหว่างสามีภริยามีต่อกันเอง ซึ่งในกฎหมายครอบครัวของหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยแต่เดิมนั้นมีแนวความคิดว่าการสมรสทำให้หนี้ระงับไป แต่ในกฎหมายครอบครัวปัจจุบันนั้นการสมรสไม่ได้ทำให้หนี้สินที่คู่สมรสมีต่อกันก่อนแต่งงานระงับไปแต่อย่างใด ทั้งสองฝ่ายยังคงมีฐานะเป็นเจ้าของหนี้และถูกหนี้กันอยู่ภายหลังสมรส หนี้สินของสามีภริยาประเภทต่อมาคือ หนี้สินของสามีภริยาที่มีต่อบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นตามหลักฝ่ายใดเป็นผู้ก่อหนี้ขึ้นก็ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เป็นหนี้ส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายนั้น เว้นแต่จะเป็นหนี้ร่วมตามกฎหมาย สำหรับกรณีของหนี้ร่วมของสามีภริยาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายครอบครัวไทยนั้น ได้กำหนดไว้ในมาตรา 1490 โดยให้หนี้ร่วมของสามีภริยาหมายรวมถึงหนี้ที่เกิดขึ้นตาม (1) ถึง (4) ด้วย และจากบทบัญญัติมาตรา 1490 นี้ความได้ว่า หนี้ร่วมของสามีภริยาไม่ได้มีเพียงแต่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายครอบครัวเพียง 4 อนุมาตรานี้เท่านั้น ยังมีหนี้ร่วมของสามีภริยาที่เกิดจากหลักกฎหมายทั่วไปได้อีกด้วย

หนี้ร่วมของสามีภริยาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายครอบครัวตามมาตรา 1490(1) ที่บัญญัติถึงสิ่งจำเป็นในครอบครัวนั้นค่อนข้างจะมีปัญหาในการตีความเป็นอย่างมาก ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและข้อเท็จจริงเป็นรายๆ ไป เรื่องที่ควรคำนึงถึงก็คือ ผลต่อการดำรงชีวิตของคนในครอบครัวเป็นสำคัญ กรณีมาตรา 1490(4) พบปัญหาในเรื่องของการให้สัตยาบันว่าจะสามารถให้ไว้ล่วงหน้าก่อนที่คู่สมรสอีกฝ่ายจะก่อหนี้ขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแนวคำพิพากษากฎีกานั้นยอมรับการให้สัตยาบันไว้ล่วงหน้าว่ามีผลบังคับใช้ได้ แต่ด้วยความเคารพอย่างสูงต่อคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้เขียนมีความเห็นว่าการให้สัตยาบันตามมาตรา 1490(4) ควรจะเป็นกรณีให้สัตยาบันหลังจากที่ก่อหนี้ขึ้นแล้ว ด้วยการที่หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายที่ก่อหนี้ขึ้นนั้นทำขึ้นเป็นหนี้ส่วนตัวโดยแท้ การที่คู่สมรสอีกฝ่ายจะยอมเข้าผูกพันตนร่วมรับผิดชอบนั้นก็ควรจะได้รับทราบถึงหนี้ที่เกิดขึ้นนั้นด้วยเสียก่อนจึงจะเหมาะสมมากกว่า

โดยส่วนใหญ่เรามักจะพบว่าหนี้สินของสามีภริยามักจะเป็นกรณีของหนี้เงิน แต่เมื่อพิจารณาเรื่องวัตถุประสงค์แห่งหนี้แล้ว หนี้สินของสามีภริยาก็สามารถเป็นได้ทั้งหนี้ที่มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นการโอนทรัพย์สิน การกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการได้เช่นเดียวกับหนี้สินโดยทั่วไป กรณีของบ่อเกิดแห่งหนี้ในหนี้สินของสามีภริยาก็เช่นเดียวกัน หนี้สินของสามีภริยาโดยส่วนใหญ่ที่พบบนนั้นมักจะเป็นหนี้สินที่เกิดจากการทำนิติกรรมสัญญา แต่เมื่อพิจารณาถึงบ่อเกิดแห่งหนี้หรือมูลเหตุแห่งหนี้ของหนี้สินของสามีภริยาแล้วก็จะพบว่าหนี้สินของสามีภริยาก็สามารถเกิดได้จากทั้งนิติกรรม(มูลสัญญา) และสามารถเกิดจากนิติเหตุ(มูลละเมิด)ได้อีกด้วย

การบังคับชำระหนี้ในหนี้สินของสามีภริยาได้มีหลักเกณฑ์บัญญัติไว้โดยแบ่งตามประเภทของหนี้สินตามที่ได้กล่าวมา โดยหนี้สินระหว่างสามีภริยาที่มีต่อกันนั้นแม้การสมรสจะมีได้ทำให้หนี้สินที่คู่สมรสมีต่อกันมาก่อนการสมรสระงับไป แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายได้บัญญัติห้ามไม่ให้คู่สมรสฝ่ายเจ้าหนี้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ ในส่วนของหนี้สินที่มีต่อบุคคลภายนอกนั้น หากเป็นหนี้ส่วนตัวของคู่สมรส การบังคับชำระหนี้จะเป็นไปตามมาตรา 1488 คือให้บังคับเอาจากสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายนั้นก่อน หากไม่พอจึงจะมาบังคับเอากับสินสมรสส่วนที่เป็นของลูกหนี้นั้นได้ แต่หากเป็นหนี้ร่วมของสามีภริยาแล้วเงื่อนไขในการบังคับชำระหนี้จะถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 1489 โดยกำหนดไว้แต่เพียงว่าเจ้าหนี้สามารถบังคับได้จากทั้งสินสมรสและสินส่วนตัวของคู่สมรส แต่ไม่ได้กำหนดลำดับของประเภททรัพย์สินที่จะบังคับเอาไว้เหมือนกับกรณีของหนี้ส่วนตัวแต่อย่างใด อนึ่ง หลักเกณฑ์ในการบังคับชำระหนี้ที่กำหนดเอาไว้สำหรับหนี้ส่วนตัวและหนี้ร่วมของสามีภริยาที่ได้กล่าวไปนั้น จะใช้สำหรับกรณีที่เป็นหนี้เงินเท่านั้น ไม่สามารถใช้บทบัญญัติในกฎหมายครอบครัวดังกล่าวนี้ในหนี้ที่มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นประการอื่นนอกจากหนี้เงินได้ ซึ่งหากเป็นหนี้ที่มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นอย่างอื่นนอกจากหนี้เงินแล้วก็ต้องบังคับตามหลักกฎหมายทั่วไปนั่นเอง

สำหรับบทบัญญัติมาตรา 1489 ในการบังคับชำระหนี้ร่วมของสามีภริยานั้น พบประเด็นปัญหาในกรณีที่เจ้าหนี้ประสงค์จะบังคับเอากับสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายหนึ่ง แต่มิได้ฟ้องคู่สมรสฝ่ายนั้นเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย ซึ่งส่งผลให้เจ้าหนี้ไม่สามารถบังคับเอากับสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นได้เพราะขัดกับหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการเพิ่มเติมเป็นวรรคสองของมาตรา 1489 โดยบัญญัติถึงกรณีที่เจ้าหนี้ฟ้องคู่สมรสเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคู่ความในคดี เจ้าหนี้จะสามารถบังคับได้ แต่เฉพาะสินสมรสและสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายที่ตนฟ้องเป็นคู่ความเท่านั้น ไม่สามารถบังคับ

เอากับสินส่วนตัวของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมิได้เป็นคู่ความในคดีได้ การเสนอแก้ไขมาตรา 1489
ดังกล่าวก็เพื่อให้บทบัญญัตินี้เกิดความชัดเจนและเข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติมากขึ้น

Abstract

Marriage and cohabitation of the man and the woman not only concern with the relationship of husband and wife, but also with the relations between them as regards their properties. Apart from the classification and the management of properties of husband and wife, the provisions relating to debts of spouses are also significantly important in the relations regarding to properties of them.

Spouse's debts under family law of Thailand and other countries are divided into two types. The first one is debts which spouses have owed each other prior to marriage. In the past, it was provided in family law of many countries, including that of Thailand, that marriage resulted in termination of debts between husband and wife; however, under the current law marriage no longer ceases debts that spouses have owed each other. Indeed, both of them remain the creditor and the debtor even after marriage. The other type is debts of spouses to the third party. The spouse incurring debts is personally liable to perform, first by his or her properties or *Sin Suan Tua*, except debts for which both of them are jointly liable. It is mentioned in Section 1490 of the Civil and Commercial Code of Thailand that spouse's debts include those in subsection (1)-(4). Thus, it can be implied that debts of spouses are not only specified in those subsections, but also those which occur in general principles of law.

Debts of spouses in Section 1490(1) which mentions "the necessities of the family" are complicated and should be properly construed on a case-by-case basis. Additionally, the interpretation should be considerably relied upon the effect of such debts to the livings of members of the family. As regards Section 1490(4), problems lie as to whether the ratification can be made before debts incurs. The precedent for such case is that the ratification made prior to the occurrence of debts is admissible. Nevertheless, the author, highly respecting the court decisions, is of opinion that the ratification in Section 1490(4) should be able to be made only after debts have been constructed on the grounds that debts incurred by the other spouse are truly personal

debts; therefore, it is more appropriated for the spouse who is subject to be jointly liable to have acknowledgement of existence of such debts prior to his or her ratification.

Although spouse's debts are commonly found in the form of monetary debts, according to general principles of subject of obligations, they can also be in the form of obligatory debts, such as transfer of property, performance and forbearance. In addition, sources of obligations or debts of spouses may arise from contracts and torts as same as obligations or debts in general laws.

Provisions dealing with the enforcement of debts are relatively made for each type of debts. With respect to debts between husband and wife, although debts prior to marriage are unable to be extinguished by marriage as mentioned above, it is specified by law that neither spouse is able to seize or attach any property of the other, unless it is a case which falls within the exceptions described in Section 1487. In respect of spouse's debts to the third party, the enforcement of personal debts is governed by Section 1488, which provides that either spouse is personally liable to fulfill his or her personal debts, first by his or her property or *Sin Suan Tua*. Only the excess amount shall be satisfied by his or her portion of property acquired after marriage or *Sin Somros*. On the other hand, where both spouses are joint debtors, the enforcement of debts prescribed in Section 1489 states that the creditor is able to claim performance from *Sin Suan Tua* and *Sin Somros*. Unlike the case of personal debts, the priority of properties to be enforced is not mentioned in Section 1489. It is noteworthy that the enforcement of personal debts and spouse's debts is applicable only in the case of monetary debts. Where the subject of obligations or debts is obligatory debts, it shall be ruled by general principles of law.

As regards Section 1489, the controversial issue is the case where the creditor intends to enforce from one spouse's property, but fails to file an action against or to call for the appearance of that spouse in the case; consequently, the creditor is unable to claim performance from such spouse's properties on the grounds that the enforcement of debts from properties of someone else who is not a party to the case is not in accordance with the Civil Procedure Law. Thus, the author suggests that a

resolution to this problem is to append a new paragraph to Section 1489 that in the case where the creditor bring an action against either spouse, he shall enforce from Sin Suan Tua or the portion of Sin Somros of that spouse who is a party to the case. Sin Suan Tua or the portion of Sin Somros of the other spouse who is not a party to the case is not subject to the performance. A proposal of amendment of Section 1489 is aimed at providing simplification and clearness to the application of this section.